

“คุณธรรม” “จริยธรรม” และการดำรงอยู่กับสังคมประชาธิปไตย (ความหมาย และแนวคิดเชิงทฤษฎี)

กิตติยา โสภณโกโคย *

บทนำ

ปฐมเหตุแห่งการนำเสนอบทความนี้ สืบเนื่องมาจากในปัจจุบันกระแสทางความคิดเรื่องคุณธรรม จริยธรรม ได้ถูกนำไปใช้กับหลายเรื่องหลายมิติในสังคมไทย เช่น กรณีเหตุการณ์ทางการเมือง การปกครอง การศาสนา การศึกษา การบริหาร หรือแม้แต่กระทั่งในเรื่องการประพฤติปฏิบัติของปัจเจกชน แต่จะมีสักกี่คนที่เข้าใจถึงความหมาย แนวคิด หรือทฤษฎีของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” ทั้งในวิถีไทยและวิถีสากลอย่างถ่องแท้ ตลอดจนสามารถนำมาปรับใช้กับเรื่องราวและมิติต่างๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ศาสตราจารย์ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี ได้ให้ความเห็นว่า การปลูกฝังจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมในสังคมไทย ต้องดำเนินการใน ๒ ลักษณะ คือ การ “ปลูก” และการ “ปลุก” ในส่วนของการ “ปลูก” นั้นใช้สำหรับเด็กและเยาวชน ที่เปรียบเป็นดั่งผ้าขาวและจะเป็นพลังสำคัญที่จะขับเคลื่อนสังคมไทยในอนาคต ซึ่งจะต้องได้รับการปลูกฝังความคิดและทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อเจริญงอกงามเป็นเมล็ดพันธ์แห่งคุณธรรมจริยธรรมที่จะเผยแพร่ในสังคมไทยต่อไป ส่วนการ “ปลุก” นั้น ใช้กับผู้ใหญ่ ที่บางครั้งได้หลงลืมหรือละเลยการนำคุณธรรมจริยธรรมมาใช้ในการประพฤติปฏิบัติ ให้เกิดการระลึก นึกถึงตระหนักถึงความสำคัญ และนำคุณธรรมจริยธรรมกลับมาใช้ในการดำรงตน และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็กและเยาวชนต่อไป ทั้งนี้ ศาสตราจารย์ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร ได้ยกตัวอย่างให้เห็นว่า ° สาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประเทศอังกฤษสามารถดำรงมาตรฐานคุณธรรมและจริยธรรมที่สูงส่งเอาไว้ได้ตลอดมา คือ ชาวอังกฤษได้รับการปลูกฝังคตินิยม ๗ ประการมาตั้งแต่เด็ก (ข้อ ๑ – ๗) และเมื่อบุคคลใดมีคตินิยมทั้ง ๗ ประการครบถ้วน ก็ถือว่าเป็นผู้ที่มี “Integrity” (Integrity หมายถึง การยึดมั่นในสิ่งที่ถูกต้องและชอบธรรม) ซึ่งเป็นคุณธรรมอันสูงส่ง มีความหมายลึกซึ้งและกว้างขวางมาก และเป็นที่ยอมรับของสังคมทุกแห่งทั้งปวง ที่น่าจะเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับการฝึกอบรมจริยธรรมให้แก่เยาวชนหรือบุคคลทั่วไปในสังคมไทย ให้มีคตินิยมครบทั้ง ๗

* นักวิชาการ สำนักส่งเสริมมาตรฐานจริยธรรม สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. วิทยาศาสตร์บัณฑิต(ภูมิศาสตร์) มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, พัฒนาแรงงานและสวัสดิการมหาดบัณฑิต มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์.

° ศาสตราจารย์ ธานีรินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี. คุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร, สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๐, หน้า ๑๐ – ๑๓.

ประการ และการฝึกอบรมเด็กไทย ควรเพิ่มคตินิยมอีก ๕ ประการ (ข้อ ๘ – ๑๒) เพื่อให้เหมาะสมกับวัฒนธรรมอันดีและสภาพของสังคมไทย ซึ่งคตินิยม ๑๒ ประการ คือ

๑. สัจจะ พูดความจริง (Truth)
๒. ความซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)
๓. ความระลึกในหน้าที่ (Sense of Duty)
๔. ความอดกลั้น (Patience)
๕. ความเป็นธรรม (Fair Play)
๖. ความเอาใจเขามาใส่ใจเรา (Consideration for Others)
๗. เมตตาธรรม (Kindness)
๘. ความกตัญญูกตเวที (Gratitude)
๙. ความสุภาพนุ่มนวล (Politeness)
๑๐. ความเคารพต่อผู้มีอาวุโส (Respect for Elders)
๑๑. รักษาคำพูด (promise)
๑๒. จิตสำนึกสาธารณะ เสียสละเพื่อส่วนรวม (Public Conscience)

ความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม”

คำว่า “จริยธรรม” และ “คุณธรรม” มักมีการพูดถึงและนำไปใช้ในความหมายที่แยกกันไม่ออก บางครั้งก็เรียกควบกันไปเป็นคุณธรรมจริยธรรม อีกทั้ง เรื่องที่คนในสังคมไทยปัจจุบันนี้ นิยมนำมาเป็นที่ประเด็นในการพูดคุยกันมากคือ **คุณธรรมและจริยธรรมในระบอบประชาธิปไตย**^๒ เนื่องจากการเมืองการปกครองมีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมของคนในสังคมจึงมีบทบาทสำคัญกับระบบการเมืองการปกครองที่สังคมนั้นใช้ คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่พึงมีต่อสังคมจึงหมายถึง การมีคุณงามความดีในการทำหน้าที่พลเมืองของสังคมประชาธิปไตย ความสำคัญของประเด็นนี้อยู่ที่การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่ดี ไม่ใช่ขึ้นอยู่กับว่ามีผู้ปกครองที่ดีมีคุณธรรม การทำหน้าที่ให้บริการประชาชน บำบัดทุกข์ บำรุงสุข ให้กับประชาชน เท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับ การทำหน้าที่ต่อประเทศชาติของประชาชนด้วย คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่มีต่อสังคมในสังคมประชาธิปไตย ประกอบด้วย การมีรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ทางบวกในการแสดงบทบาทอย่างแข็งขันในการร่วมพัฒนา และแก้ไขปัญหาของสังคมด้านต่าง ๆ เช่น

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะอย่างแข็งขัน
๒. การมีส่วนร่วมในการกระทำเพื่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจ

^๒ นวัตกรรมวิถี. คุณธรรมและจริยธรรมในระบอบประชาธิปไตย. <http://learners.in.th/blog/edu3204math2009/314058>

๓. การสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
๔. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง/เคารพในกฎกติกาของสังคม และ
๕. การติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและหน่วยงานของรัฐ

ทั้งนี้ การมีบทบาทดังกล่าวหากทำด้วยความไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ก็ก่อให้เกิดความวุ่นวายเดือดร้อนและทำให้เกิดความแตกแยกในสังคม จนถึงการล้มล้างระบบการเมืองการปกครองกลายเป็นอนาธิปไตยแทนประชาธิปไตยได้ ในบางกรณีก็อาจกลายเป็นเครื่องมือของคนที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ

คุณธรรม (Morality/Virtue) และจริยธรรม (Ethics) เป็นคำศัพท์ที่มีความหมายใกล้เคียงกันทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ตามที่บัญญัติไว้ในพจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๔๒^๓

“คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดี เป็นสภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ ซึ่งสามารถแยกออกเป็น ๒ ความหมาย คือ

๑. ความประพฤติดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนและสังคม ซึ่งมีพื้นฐานมาจากหลักศีลธรรมทางศาสนา ค่านิยมทางวัฒนธรรม ประเพณี หลักกฎหมาย จรรยาบรรณวิชาชีพ

๒. การรู้จักไตร่ตรองว่าอะไรควรทำ ไม่ควรทำ และอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรม คือ จริยธรรมแต่ละข้อที่นำมาปฏิบัติจนเป็นนิสัย เช่น เป็นคนซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีความรับผิดชอบ ฯลฯ

“จริยธรรม” แปลว่า ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม ซึ่งก็คือ กฎเกณฑ์ความประพฤติของมนุษย์ ซึ่งเกิดขึ้นจากธรรมชาติของมนุษย์เอง ความเป็นผู้มีปรีชาญาณ (ปัญญาและเหตุผล) ทำให้มนุษย์มีมโนธรรม รู้จักแยกแยะความถูก ผิด ควร ไม่ควร โดย **จริยธรรมมีลักษณะ ๔ ประการ คือ**

๑. การตัดสินใจทางจริยธรรม (Moral Judgement) บุคคลจะมีหลักการของตนเอง เพื่อตัดสินใจการกระทำของผู้อื่น

๒. หลักการของจริยธรรมและการตัดสินใจเป็นความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นในตัวบุคคลก่อนที่จะปฏิบัติกรต่าง ๆ ลงไป

๓. หลักการทางจริยธรรมเป็นหลักการสากลที่บุคคลใช้ตัดสินใจในการกระทำสิ่งต่าง ๆ

๔. ทักษะเกี่ยวกับจริยธรรมได้มาจากความคิดของบุคคลหรืออุดมคติของสังคมจนเกิดเป็นทักษะในการดำรงชีวิตของตน และของสังคมที่ตนอาศัยอยู่

นอกจากนี้ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ ลงวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ.๒๕๕๐ “ซึ่งได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อ

^๓ จรวยพร ธรณินทร์. ความหมายและหลักการของคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล.

วันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐ ได้กำหนดความหมายของ “คุณธรรม” ว่า หมายถึง สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประคองใจให้เกลียดความชั่ว ก้าวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกรับผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝังโดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้น และเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย และคำว่า “จริยธรรม” ก็หมายถึง กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต

นักคิด^๔อย่าง “โสเครตีส” (Socrates) มีความเห็นว่า คุณธรรมที่แท้จริงมีคุณค่าภายในตัวของมัน คือ ทำให้ผู้ครอบครองความดีเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และ “เพลโต” แนะนำว่าคุณธรรมต้องตั้งอยู่บนความรู้ สิ่งที่ยึดถือว่าเป็นคุณธรรม เช่น ความกล้าหาญ ความพอดี ความยุติธรรม และศาสนกิจ จะไม่เป็นคุณธรรม หากสิ่งต่างๆ เหล่านั้น ไม่มีความรู้เป็นส่วนประกอบที่สำคัญ สังคมที่คนในสังคมไม่มีคุณธรรมจริยธรรม ก็จะเป็นสังคมไร้ระเบียบ มีการเบียดเบียน ละเมิดและขัดแย้งกัน

ดังนั้น “คุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคล”^๖ จึงหมายถึง สภาพคุณงามความดีที่เป็นประโยชน์ของปัจเจกบุคคล การมีคุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคล มีความสำคัญต่อการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากหลักการอิสรภาพ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาธิปไตยมีความเสี่ยงต่อการทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคม ถ้าสมาชิกในสังคมขาดคุณธรรม โดยจำแนกคุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคลในสังคมประชาธิปไตยออกเป็นสองส่วนคือ “การมีคุณสมบัติของมนุษย์ที่ดี” และ “การเป็นประชาชนที่ดีในสังคมประชาธิปไตย”

“การเป็นประชาชนที่ดีในสังคมประชาธิปไตย”^๗ เป็นลักษณะเฉพาะและเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับประชาชนที่ต้องมีคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างไปจากสังคมในระบอบการปกครองอื่น ซึ่งอาจเรียกได้ว่า เป็นคุณลักษณะทางจิตของบุคคล ต้องสอดคล้องกับการพิทักษ์ความเป็นอิสรภาพ เสรีภาพ และเสมอภาคของตนเองไปพร้อมกับการเคารพในอิสรภาพ เสรีภาพ และเสมอภาคของคนอื่นด้วย ได้แก่

๑. การเคารพในสิทธิศักดิ์ศรีของมนุษย์โดยเท่าเทียมกัน

^๔ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

^๕ ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์. คุณธรรมจริยธรรม. <http://www.dmsc.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>

^๖ คุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคลในสังคมประชาธิปไตย. <http://phatrsamon.spaces.live.com/blog/cns/2F0115457EAA49BC!959.entry>

^๗ โดย ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์. รายละเอียดตามที่ได้อ้างถึงแล้วในเชิงอรรถที่ ๕

๒. การยอมรับความแตกต่างทางความคิด
๓. ความเคารพสิทธิในการแสดงความคิดเห็นของผู้อื่น
๔. การตระหนักและแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ
๕. การตระหนักในหน้าที่ของพลเมืองที่มีต่อส่วนรวม และ
๖. การเห็นแก่ประโยชน์สาธารณะมากกว่าประโยชน์ส่วนบุคคล

เพราะหากบุคคลคำนึงถึงแต่สิทธิเสรีภาพของตนเองโดยไม่สนใจสิทธิเสรีภาพของคนอื่น ก็จะมี ความเห็นแก่ตัวยิ่งถ้ามีพัฒนาการขึ้นเป็นผู้ปกครองก็จะกลายเป็นผู้ปกครองที่เผด็จการ

“การมีคุณสมบัติของมนุษย์ที่ดี” เป็นคุณสมบัติร่วมของนานาศาสนาที่กล่าวถึงความดีที่ พึงมีในตัวบุคคล อาทิ ความซื่อสัตย์ การทำความดี ความเมตตา การยึดมั่นในหลักธรรม ได้แก่

๑. การยึดและปฏิบัติตามหลักศาสนา และ
๒. การเป็นคนดีในสังคม

ฉะนั้น หากจะมีการอธิบายถึง “คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่พึงมีต่อสังคมใน สังคมประชาธิปไตย” ก็จะหมายถึง การมีคุณงามความดีในการทำหน้าที่พลเมืองของสังคม ประชาธิปไตย ความสำคัญของประเด็นนี้อยู่ที่การเมืองการปกครองในระบบประชาธิปไตยที่ดี มิใช่ขึ้นอยู่กับการมีผู้ปกครองที่ดีมีคุณธรรม หรือการทำหน้าที่ให้บริการประชาชน บำบัดทุกข์บำรุง สุข ให้กับประชาชนเท่านั้น แต่จะต้องขึ้นอยู่กับการทำหน้าที่ต่อประเทศชาติของประชาชนด้วย ดังนั้น คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลที่มีต่อสังคมในสังคมประชาธิปไตย จึงต้องประกอบด้วย การมีรูปแบบความคิดสร้างสรรค์ทางบวกในการแสดงบทบาทอย่างแข็งขันในการร่วมพัฒนา และ แก้ไขปัญหาของสังคมด้านต่าง ๆ เช่น

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจประเด็นสาธารณะอย่างแข็งขัน
๒. การมีส่วนร่วมในการกระทำเพื่อส่วนรวมด้วยความเต็มใจ
๓. การสนับสนุนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน
๔. การปฏิบัติตามกฎหมายและระเบียบของบ้านเมือง/เคารพในกฎกติกาของสังคม
๕. การติดตามตรวจสอบการทำงานของผู้บริหารและหน่วยงานของรัฐ

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรมและจริยธรรมในสังคมประชาธิปไตย ^๕

ไมเคิล กรอส (Michael L. Gross) เขียนไว้ใน Ethics and Activism: The Theory and Practice of Political Morality เขามีความเชื่อว่า ความมั่นคงของประชาธิปไตยสมัยใหม่มีพื้นฐาน อยู่บนจริยธรรมและการดำเนินการของจิต เมื่อรัฐทำผิดพลาด มันขึ้นอยู่กับดำเนินการแก้ไข โดยพลเมืองที่ใช้อารมณ์ความรู้สึกเชิงศีลธรรมจรรยาพาพวกเขาไปสู่การรู้และแก้ไขความผิด แต่ ความรู้สึกเชิงศีลธรรมจรรยาที่วันนี้ยังคงมีปัญหาคือการตีความ แต่ ฮาเบอร์มาส (Habermas), และ จอห์น เดวี (John Dewey) นักทฤษฎีเหล่านี้เห็นว่า ความยุติธรรมต้องเป็นหลักการอันดับแรกของ

^๕ โดย ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์. รายละเอียดตามที่ได้อ้างถึงแล้วในเชิงอรรถที่ ๕

การเมือง พวกเขาพยายามความยุติธรรมโดยใช้คำที่แตกต่างกันออกไป เช่น ผลประโยชน์ ความเป็นธรรม หรือการบรรยายเชิงจริยธรรม แต่แนวความคิดหลักก็คือ ความยุติธรรม คำเหล่านี้ถูกใช้ในการออกแบบเพื่อบุชวลหลักการพื้นฐานของความเป็นอิสระ ความมีเกียรติ และความเป็นปัจเจก นักทฤษฎีกลุ่มนี้เห็นว่า การกระทำทางการเมืองในฐานะผลผลิตของความจำเป็นในประวัติศาสตร์ แต่วัตถุประสงค์ของการกระทำนั้นไม่แตกต่างกัน นั่นคือ การปกป้องความยุติธรรม เพียงแต่รูปแบบอาจมีการเปลี่ยนแปลงไปบ้างในช่วงเวลาต่าง ๆ สำหรับนักปรัชญาแต่ละคน นักกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ถูกกำหนดให้ทำหน้าที่ปกป้องความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทางจริยธรรมของประชาธิปไตย คุ่มครองอิสรภาพทางการเมืองของเรา และเราไว้วางใจให้เขาใช้จุดยืนทางจริยธรรมที่กำหนดไว้ในการดำเนินกิจกรรม เมื่อหลักการทางจริยธรรมที่สำคัญถูกละเมิด Gross เห็นว่า การมีจริยธรรมทางการเมืองที่เข้มแข็ง ต้องการคนที่ถูกกำหนดให้มีบทบาทไปกระทำกิจกรรมการเมืองโดยมุ่งให้เกิดความยุติธรรมทางสังคม ความเท่าเทียมกัน และศักดิ์ศรีของมนุษย์ งานที่เกี่ยวข้องต้องถูกกำหนดไว้ในหน้าที่ ความเป็นธรรม และหลักการที่เห็นแก่ประโยชน์ของผู้อื่นเป็นที่ตั้ง เขาต้องเข้าใจอย่างมีจริยธรรม และมีทัศนคติชัดเจนเกี่ยวกับหลักการทางจริยธรรม หมายความว่า พวกนี้จะต้องเป็นอิสระจากผลประโยชน์ของการแบ่งพรรคแบ่งพวก เป็นอิสระจากอิทธิพลทางการเมืองและระมัดระวังอย่างเต็มที่เกี่ยวกับความไม่แน่นอนของการเมือง แต่เมื่อ Gross ทำการวิจัย ๓ กรณีศึกษา เขาพบว่า ปัจเจกบุคคลที่มีความสามารถทางการเมืองมากที่สุด ส่วนมากจะเป็นผู้ที่มีความสามารถทางจริยธรรมน้อยที่สุด เพราะเมื่อเขาศึกษานักกิจกรรมทางการเมืองกรณีผู้ช่วยเหลือพวกยิวให้รอดจากการล้างเผ่าพันธุ์โดยนาซี ผู้เข้าร่วมขบวนการต่อต้านการทำแท้งในอเมริกา และขบวนการเรียกร้องความสันติในอิสราเอล เขาพบว่า มันไม่ใช่เรื่องของคนที่มีความสามารถสูง แต่เป็นคนที่มีความบริสุทธิ์ใจหรือไม่มีเล่ห์เหลี่ยมทางศีลธรรมจรรยาต่างหากที่แสดงให้เห็นปรากฏถึงความสามารถทางการเมือง

ลอเรนซ์ โคลเบิร์ก^๕ (Lawrence Kohlberg) ได้ศึกษาวิจัยพัฒนาการทางจริยธรรมตามแนวทฤษฎีของพีอาเจต์ แต่โคลเบิร์กได้ปรับปรุงวิธีวิจัย การวิเคราะห์ผลรวมและได้วิจัยอย่างกว้างขวางในประเทศอื่นที่มีวัฒนธรรมต่างไป วิธีการวิจัยจะสร้างสถานการณ์สมมติ ปัญหาทางจริยธรรมที่ผู้ตอบยากที่จะตัดสินใจได้ว่า “ถูก” “ผิด” “ควรทำ” “ไม่ควรทำ” อย่างเด็ดขาด เพราะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง การตอบจะขึ้นกับวัยของผู้ตอบเกี่ยวกับความเห็นใจในบทบาทของผู้แสดงพฤติกรรมในเรื่องค่านิยม ความสำนึกในหน้าที่ในฐานะเป็นสมาชิกของสังคม ความยุติธรรมหรือหลักการที่ตนยึดถือ ซึ่งโคลเบิร์กให้คำจำกัดความของ “จริยธรรม” ว่า เป็นความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับความถูกผิด และเกิดขึ้นจากขบวนการทางความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งต้อง

^๕ แพรภัทร ยอดแก้ว. งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑.

อาศัยวุฒิภาวะทางปัญญา โดยโคลเบิร์ต เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมเป็นผลมาจากพัฒนาการของโครงสร้างทางความคิดความเข้าใจเกี่ยวกับจริยธรรม นอกจากนี้ โคลเบิร์ต ยังพบว่า ส่วนมากการพัฒนาทางจริยธรรมของเด็กจะไม่ถึงขั้นสูงสุดในอายุ ๑๐ ปี แต่จะมีการพัฒนาขึ้นอีกหลายชั้น จากอายุ ๑๑-๒๕ ปี การใช้เหตุผลเพื่อการตัดสินใจที่จะเลือกกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง จะแสดงให้เห็นถึงความเจริญของจิตใจของบุคคล การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่ได้ขึ้นอยู่กับกฎเกณฑ์ของสังคมใดสังคมหนึ่งโดยเฉพาะ แต่เป็นการใช้เหตุผลที่ลึกซึ้งยากแก่การเข้าใจยิ่งขึ้นตามลำดับของวุฒิภาวะทางปัญญา

ประมวลจริยธรรมในการทำงานยุคโพสต์โมเดิร์น^{๑๐}

ในปัจจุบันสังคมกำลังก้าวเข้าสู่ยุคโพสต์ โมเดิร์น ยุคที่มนุษย์กำลังแสวงหาจุดร่วมที่เหมือนกันและสวางจุดต่าง ๆ ที่ไม่เหมือนกัน แม้ต่างคนอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกัน แต่ก็ยอมรับในคุณค่าของกันและกัน มีการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยนำจุดร่วมที่เหมือนกันมาเสริมสร้าง อันก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป และมองจุดต่างไม่เหมือนกันด้วยการยอมรับในคุณค่าบนความหลากหลาย ไม่เว้นแม้แต่มุมมองต่อจริยธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมองว่าจริยธรรมมีได้อยู่แต่ในภาษาหรือข้อที่ได้บัญญัติไว้ในคัมภีร์หนึ่งคัมภีร์ใด หรือในที่หนึ่งที่ใด หากแต่มีการย้อนอ่านหรือทบทวนมาตรการหรือหลักการที่ได้เคยมีการอธิบายถึงจริยธรรมไว้ทั้งหมด แล้วนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า ดูว่าอะไรที่ยังดีอยู่ มีคุณค่าอยู่หรือพินนำมาใช้แบบผสมผสานกัน เรียกว่า “ย้อนอ่านทุกสิ่ง และไม่ละทิ้งสิ่งใด”

ดังนั้น ก่อนที่จะกำหนดถึงแนวทางในการสร้างจริยธรรมในการทำงานให้เกิดขึ้นได้นั้น จะต้องทำความเข้าใจให้ตรงกันก่อนถึงองค์ประกอบของจริยธรรมในการทำงานที่ควรจะเป็นดังนี้

๑. **มีความรู้/ปัญญา** อริสโตเติล (Aristotle) ได้กล่าวไว้ว่า “จุดหมายของชีวิตอยู่ที่การหาความรู้โดยการถอดสิ่งสากลจากสิ่งเฉพาะหน่วย อันเป็นการกระทำเพื่อให้เกิดความกลมกลืนในทุกสิ่งทั้งภายในและภายนอก และเมื่อนั้นจิตของเราก็จะทำงานได้อย่างคล่องแคล่วราบรื่นอันเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาสูงสุดในชีวิต โดยต้องพยายามศึกษาให้เข้าใจตัวเองและสิ่งแวดล้อมให้ดีที่สุด” เช่นเดียวกับโสเครตีส (Socrates) ที่ได้กล่าวว่า “หากว่ามนุษย์ไม่ได้มีความต้องการตามธรรมชาติก็ตาม แต่ความรู้สึกลึกก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับพวกเขา ดังนั้นหากใครที่มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของความดี (Goodness) เขาก็ (มัก) จะไม่ทำชั่วนั่นเอง”

๒. **มีเหตุผล** คานท์ (Immanuel Kant) เห็นว่า “ในบรรดาสมรรถภาพต่างๆ ของปัญญา ไม่มีสมรรถภาพใดสูงกว่าเหตุผล ดังนั้นการทำให้ปัญญามีศักยภาพสูงขึ้น จึงอยู่ที่การฝึกใช้เหตุผลอย่างมีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้น ความรู้ทุกอย่างอื่นทุกอย่างมีไว้เพื่อการใช้เหตุผลเป็นที่ตั้ง

^{๑๐} ภิกคักดิ์ กัลยาณมิตร. ประมวลจริยธรรมในการทำงานยุคโพสต์โมเดิร์น. <http://www.oknation.net/blog/pisak>

อย่างไรก็ตามเหตุผลจะทำการอะไรไม่ได้ หากร่างกายไม่อยู่สภาพพร้อม จึงต้องพัฒนาสมรรถภาพอื่นๆ ไปพร้อมกันเพื่อให้กลมกลืนกันไปด้วย”

๓. **ยึดผลประโยชน์ส่วนรวม** สจ๊วต มิลล์ (John Stuart Mill) ได้กล่าวว่า “จริยธรรมที่เหมาะสมกับมนุษย์นั้น ควรเป็นจริยธรรมที่ก่อให้เกิดความผาสุกแก่คนจำนวนมากที่สุดเป็นที่ตั้ง และคนเราเมื่อมีการศึกษาดีขึ้นแล้ว ย่อมจะไม่มองเพียงแค่สิ่งเฉพาะหน้า คนยิ่งฉลาดขึ้นเท่าไรก็ยิ่งหวังผลในระยะยาวทุกที เพราะฉะนั้นการอบรมให้คนมุ่งหน้าทำการเพิ่มผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง โดยหวังว่าผลประโยชน์ส่วนตัวจะตามมาเอง จะได้ผลมากกว่าที่ต่างคนต่างมุ่งหาผลประโยชน์ของตนเองโดยลำพัง” อันตรงกับหลักชยานโยคะในศาสนาพราหมณ์-ฮินดู ที่กำหนดว่า ความรู้แจ้งและเห็นชอบในความคิดทางที่ดี คือ คิดแต่จะสร้างคุณประโยชน์แก่ส่วนรวม ไม่เห็นแก่ตัว ไม่เกียจคร้าน

๔. **ยึดหลักสันโดษ** เป็นหลักธรรมหนึ่งในพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึง ความยินดีพอใจในสิ่งที่ตนได้ ในสิ่งที่ตนมี ซึ่งมีรายละเอียด ๓ ประการ คือ

๔.๑ **ยถาลาภสันโดษ** คือ ยินดีพอใจในผลตอบแทนหลังจากได้ทำงานเต็มกำลังสามารถ ไม่ว่าจะได้มาก หรือน้อยก็พอใจเท่าที่ได้

๔.๒ **ยถาพลาสันโดษ** คือ ยินดีพอใจทำงานที่สุจริตอันเป็นหน้าที่จนเต็มกำลังความรู้ความสามารถ หนักเอาเบาสู้ง หนักเพียรพยายามร่ำไป มีความรับผิดชอบในงานที่ทำเต็มที่

๔.๓ **ยถาสารูปสันโดษ** คือ ยินดีพอใจตามควรแก่ชีวิต กล่าวคือ มีความรู้จักพอ อิ่มเป็น บริโภคใช้สอยสิ่งที่ได้มาตามควรแก่อัตภาพ ไม่มากไม่น้อยเกินไป เพียงพอต่อการดำรงอยู่ได้อย่างสบาย นอกจากนั้นความรู้จักพอย่อมเป็นเหตุให้เสียสละแบ่งปัน เอื้อเฟื้อผู้อื่นได้ สงเคราะห์ผู้อื่นได้

๕. **มีคุณลักษณะ ๓ ประการตามหลักทศุติยาปาปณิกสูตร** ซึ่งพระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ดังนี้

๕.๑ **มีวิสัยทัศน์ (จักขุมา)** หมายถึง การมีปัญญามองการณ์ไกล ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า **Conceptual Skill** คือ ความชำนาญในการใช้ความคิด

๕.๒ **มีความเป็นมืออาชีพ (วิธูโร)** หมายถึง จัดการธุระได้ดีมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า **Technical Skill** คือ ความชำนาญด้านเทคนิคหรือวิชาชีพ

๕.๓ **มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี (นิสสยสัมปันโน)** หมายถึง พึงพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี ซึ่งข้อนี้สำคัญมาก เพราะ “นกไม่มีขน คนไม่มีเพื่อน ขึ้นสู่ที่สูงไม่ได้” ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า **Human Relations Skill** คือ ความชำนาญด้านมนุษยสัมพันธ์

๖. **ยึดหลักธรรมมาธิปไตยตามพุทธศาสนา** โดยถือเอาหลักธรรมหรือหลักการเป็นใหญ่และความสำเร็จของงานเป็นที่ตั้ง อันได้แก่ พละ (หมายถึง พลังหรือกำลัง) ทั้ง ๔ ประการ ซึ่งในที่นี้ขอนำมาอธิบายเพียง ๒ ประการ คือ

๖.๑ **มีความขยันหมั่นเพียร (วิริยพละ)** หมายถึง กำลังความเพียรหรือความขยัน

กล้าตัดสินใจ กล้าได้กล้าเสีย ไม่กลัวความยากลำบากที่รอคอยอยู่เบื้องหน้า ดังภาษิตที่ว่า “ว่าวขึ้นสูงเพราะมีลมต้าน คนจะขึ้นสูงเพราะเผชิญอุปสรรค” คนที่มีความขยันต้องมีกำลังใจที่เข้มแข็ง อาจกล่าวได้ว่า วิทยุผละ ก็คือ กำลังใจนั่นเอง ซึ่งกำลังใจต้องมากคู่กับกำลังปัญญาเสมอ

๖.๒ มีความซื่อสัตย์สุจริต (อนวัชชพละ) หมายถึง กำลังแห่งการทำงานที่ไม่มีโทษหรือข้อเสียหาย หมายถึง นักบริหารต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต ดังพุทธพจน์ที่ว่า “บุคคลควรปฏิบัติธรรม (หน้าที่) ให้สุจริต”

๗. มีความรักและสามัคคีทั้งกับเพื่อนมนุษย์และประเทศชาติ มหาตมะ คานธี ได้กล่าวว่า “ความรักช่วยค้ำจุนโลกไว้ ชีวิตจะมีอยู่เฉพาะในที่ที่มีความรักชีวิตปราศจากความรุ่มร้อนเหมือนชีวิตที่ตายไปแล้ว ความรักไม่เคยเรียกร้อง มีแต่ให้ ความรักมีแต่จะยอมรับความทุกข์ โดยไม่มีความโกรธเคืองและไม่มีการแก้แค้น” และ “เมื่อไรก็ตามที่ท่านเผชิญหน้ากับศัตรูจงพิชิตศัตรูด้วยความรัก” ท่านศาสตมูฮัมหมัดซอลลัลลอฮุอะละฮิซซาลัมแห่งศาสนาอิสลาม ได้พจนารถไว้ว่า “แท้จริง พวกท่านไม่ต้องเอื้อเฟื้อทรัพย์สินแก่มวลมนุษย์ให้มากมายแต่อย่างใด เพียงแต่ท่านแสดงใบหน้าที่ยิ้มแย้มและมีกิริยามารยาทที่ดีต่อกันเท่านั้นถือว่าพอใช้แล้ว” และยังมีโองการแห่งพระเจ้าเป็นเจ้า ความว่า “จงมีจากพวกท่าน กลุ่มประชากรที่ปฏิบัติหน้าที่เรียกร้องเชิญชวนบุคคลไปสู่ความดีความงาม มุ่งสู่คุณธรรม และห้ามการปฏิบัติสิ่งที่เป็นความชั่ว และพวกเหล่านี้ถือว่าเป็นผู้ที่ได้รับชัยชนะหรือผู้สมหวัง” เช่นเดียวกับคำสอนของพระเยซูในศาสนาคริสต์ ที่ได้บัญญัติไว้ว่า “ท่านต้องรักเพื่อนบ้าน (เพื่อนมนุษย์) ให้เหมือนกับรักตนเอง” เฉกเช่นเดียวกับคำตอบของขงจื้อที่ให้ไว้กับฝั้นฉือ ที่บอกว่า “การรักผู้อื่น ถือเป็นเมตตาธรรม เพราะความรักนี้เป็นความรักแท้ที่มีต่อผู้อื่น และก็เป็นการอบรมบ่มเพาะคนให้มีศีลธรรมจรรยาอันสูงส่ง” ซึ่งความรักนี้ต้องรวมถึงความรักประเทศชาติ อันเป็นส่วนหนึ่งแห่งการศรัทธาของศาสนาอิสลามด้วย

๘. ปราศจากอคติ ขงจื้อได้กล่าวตอบคำถามจื่อกงถึงความหมายของคนดีไว้ว่า “คนดี ย่อมยึดมั่นอยู่ในคุณธรรมอันเป็นความดี และเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ไม่ลำเอียง” ซึ่งตรงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่ได้มีการกล่าวถึงอคติหรือความลำเอียงไว้ว่ามีอยู่ 4 ประการ คือ

๘.๑ ฉันทาคติ (ลำเอียงเพราะชอบ) ถ้าเราชอบใคร ไม่ว่าเขาจะพูดหรือทำอะไร เราเห็นด้วยกับเขาไปเสียทุกอย่าง

๘.๒ โทสาคติ (ลำเอียงเพราะชัง) ถ้าเราชังใคร ไม่ว่าเขาจะพูดหรือทำอะไร เรารู้สึกขวางหูขวางตาไปหมด

๘.๓ โมหาคติ (ลำเอียงเพราะหลง) ถ้าเราขาดข้อมูลในเรื่องใด พอมีคนให้ข้อมูลเท็จในเรื่องนั้น เรามักเชื่อเขาและตัดสินใจผิดพลาดได้ง่าย

๘.๔ ภยาคติ (ลำเอียงเพราะกลัว) ถ้าผู้มีอำนาจให้เราพูดหรือทำสิ่งที่ขัดกับความรู้สึกของเรา บางครั้งเราจำเป็นต้องทำตามเพราะความกลัวภัย

ทั้งหมดของการนำเสนอนี้เพียงเพื่อต้องการแสดงให้เห็นถึงจริยธรรมในการทำงานในสังคมยุคโพสต์ โมเดิร์น ยุคที่มนุษย์กำลังแสวงหาจุดร่วมที่เหมือนกันและ สงวนจุดต่าง ๆ ที่ไม่

เหมือนกัน แม้ต่างคนอาจจะมีความเห็นที่แตกต่างกัน แต่ก็ยอมรับในคุณค่าของกันและกัน ยุคที่มีการหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยนำจุดร่วมที่เหมือนกันมาเสริมสร้าง อันก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันพัฒนาให้ก้าวหน้าต่อไป และมองจุดต่างไม่เหมือนกันด้วยการยอมรับในคุณค่าบนความหลากหลาย โดยมีได้ยึดติดอยู่กับข้อบัญญัติในคัมภีร์หนึ่งคัมภีร์ใด หรือในศาสนาหนึ่งศาสนาใด หากแต่เป็นการย่อนอ่านหรือทบทวนมาตรการหรือหลักการที่ได้เคยมีการอธิบายไว้แล้วนำมาวิเคราะห์ ประเมินค่า ดูว่าอะไรที่ยังดีอยู่ มีคุณค่าอยู่หรือพื้นนำมาใช้แบบผสมผสานกัน

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทย^{๑๑} เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทฤษฎีแรกของนักศึกษาไทยที่สร้างขึ้น บุคคลผู้รวบรวมเขียนเป็นทฤษฎี คือ ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน กรอบแนวคิดที่เป็นจุดเด่นของทฤษฎีนี้มีความว่า ลักษณะพื้นฐานและองค์ประกอบทางจิตใจซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมที่พึงปรารถนา เพื่อส่งเสริมให้บุคคลเป็นคนดีและ คนเก่ง ซึ่งได้ทำการศึกษาวิจัยถึงสาเหตุพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยได้ทำการประมวลผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา สาเหตุของพฤติกรรมต่าง ๆ ของคนไทยทั้งเด็กและผู้ใหญ่ อายุตั้งแต่ ๖ – ๖๐ ปี ว่า พฤติกรรมเหล่านั้นมีสาเหตุทางจิตใจอะไรบ้าง และได้นำมาประยุกต์เป็นทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมสำหรับคนไทยขึ้น โดยแบ่งต้นไม้จริยธรรม ออกเป็น ๓ ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง ได้แก่ ดอกและผลไม้บนต้น ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานดีละเว้นชั่วและพฤติกรรมการทำงานอย่างขยันขันแข็งเพื่อส่วนรวม ซึ่งล้วนแต่เป็นพฤติกรรมของพลเมืองดี พฤติกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

ส่วนที่สอง ได้แก่ ส่วนลำต้นของต้นไม้ แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็ง ซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๕ ด้าน คือ

๑. เหตุผลเชิงจริยธรรม
๒. มุ่งอนาคตและการควบคุมตนเอง
๓. ความเชื่ออำนาจในตน
๔. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
๕. ทศนคติ คุณธรรม และค่านิยม

ส่วนที่สาม ได้แก่ รากของต้นไม้ ที่แสดงถึงพฤติกรรมการทำงานอาชีพอย่างขยันขันแข็งซึ่งประกอบด้วยจิตลักษณะ ๓ ด้าน คือ

๑. สติปัญญา
๒. ประสบการณ์ทางสังคม
๓. สุขภาพจิต

จิตลักษณะทั้งสามนี้ อาจใช้เป็นสาเหตุของการพัฒนาจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ก็ได้ กล่าวคือ บุคคลจะต้องมีลักษณะพื้นฐานทางจิตใจ ๓ ด้าน ในปริมาณที่สูงพอเหมาะ

^{๑๑} ศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน พันธุมนาวิน. **ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรม** : การวิจัยและการพัฒนาบุคคล, สำนักพิมพ์บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, สถาบัน. พิมพ์ลักษณ์ : กรุงเทพมหานคร, ๒๕๔๓, พิมพ์ครั้งที่ ๓.

กับอายุ จึงจะเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาจิตลักษณะทั้ง ๕ ประการ ที่ลำต้นของต้นไม้ โดยที่ จิตลักษณะทั้งห้านี้ จะพัฒนาไปเองโดยอัตโนมัติ ถ้าบุคคลที่มีความพร้อมทางจิตใจ ๓ ด้าน ดังกล่าวและอยู่ในสภาพแวดล้อมทางบ้าน ทางโรงเรียน และสังคมที่เหมาะสม นอกจากนั้น บุคคล ยังมีความพร้อมที่จะรับการพัฒนาจิตลักษณะบางประการใน ๕ ด้านนี้ โดยวิธีการอื่นๆ ด้วย ฉะนั้น จิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ จึงเป็นสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและของคนเก่งนั่นเอง นอกจากนี้ จิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ ที่รากนี้ อาจเป็นสาเหตุร่วมกับจิตลักษณะ ๕ ประการ ที่ ลำต้น

ทฤษฎีต้นไม้จริยธรรมนี้ เกิดจากผลการวิจัยพฤติกรรมและจิตลักษณะของคนไทย โดยเมื่อสร้างขึ้นแล้วทฤษฎีนี้ก็ได้อธิบายแนวทางการตั้งสมมติฐานการวิจัยเพื่อหาหลักฐานใหม่ๆ มา เพื่อเติมในทฤษฎีนี้อีก เช่น การวิจัยที่เกี่ยวกับจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ประการ ที่สามารถจำแนกคน เป็น ๔ ประเภท เหมือนบัวสี่เหล่า กับความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมของบุคคล โดยพบว่าคนที่ เป็นบัวเหนือน้ำเท่านั้น (มีจิตลักษณะพื้นฐาน ๓ ด้านนี้ ในปริมาณสูงเหมาะสมกับอายุ) เป็นผู้ที่จะสามารถรับการพัฒนาเหตุผลเชิงจริยธรรมได้อย่างเหมาะสมกับอายุ ตามทฤษฎีของ โคลเบิร์ก^{๑๒}

การสอน/การปลูกฝัง/การพัฒนา “คุณธรรม/จริยธรรม” เป็นความต้องการที่คนรุ่นหนึ่งจะชี้แนะคนอีกรุ่นหนึ่ง โดยผู้สอนมีความเชื่อว่าประสบการณ์ของตนอาจสร้างความเข้าใจ เรื่อง คุณธรรม/จริยธรรม (หรือความดี ความถูกต้อง ความเหมาะสม) อย่างถ่องแท้ในระดับหนึ่ง และต้องการให้ เยาวชนเชื่อและเป็น “คนดี” ซึ่งสำคัญกว่าและต้องมาก่อนการเป็น “คนเก่ง” เพื่อให้มีจิตใจที่ยึดมั่นในหลักคุณธรรม/จริยธรรม และทำให้มนุษย์มีความสุข ความสวย และความงาม โดยที่ความสุขนั้นควรเป็นความสุขแบบเรียบง่ายและยั่งยืน

สรุปได้ว่า ในสังคมประชาธิปไตย^{๑๓} ลักษณะการเมืองการปกครองเน้นหนักในทางที่ สะท้อนความหวัง ความปรารถนาของมวลมนุษยชาติ มีการปกครองที่รัฐบาลมีอำนาจจำกัดตาม กฎหมาย เน้นความเสมอภาค เป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน ความสงบสุขและความมั่นคงของการดำรงอยู่ของรัฐจึงขึ้นอยู่กับคุณธรรมและจริยธรรมของคนใน สังคม ซึ่งตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐^{๑๔} ได้บัญญัติในมาตรา ๗๗ ว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรง ตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและ ประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” รัฐธรรมนูญฉบับนี้เป็น รัฐธรรมนูญฉบับแรกที่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นับเป็นการปฏิรูป

^{๑๒} โดย แพรรภัทร ยอดแก้ว. รายละเอียดตามที่ได้อ้างถึงแล้วในเชิงอรรถที่ ๖

^{๑๓} โดย ขนิษฐา กาญจนรังษินนท์. รายละเอียดตามที่ได้อ้างถึงแล้วในเชิงอรรถที่ ๕

^{๑๔} โดย ศาสตราจารย์ ธานินทร์ กรัยวิเชียร องคมนตรี. รายละเอียดตามที่ได้อ้างถึงแล้วในเชิงอรรถที่ ๑ หน้า ๒ - ๓.

และเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ราชการที่น่าชื่นชมอย่างยิ่ง ซึ่งการจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรมและจริยธรรมนั้นมีความลึกซึ้งและละเอียดอ่อนยิ่งไปกว่าตัวบทกฎหมายที่ใช้บังคับต่อบุคคลทุกคนโดยทั่วไป และจากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดขึ้นนี้ นับเป็นกลไกหนึ่งของการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยการจัดวางระเบียบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานชั้นใหม่ที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นกรอบแห่งความประพฤติปฏิบัติร่วมกัน การพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมที่กล่าวไว้ข้างต้น จึงเป็นธรรมภาวะที่บุคคลสามารถปฏิบัติได้ควบคู่กับการดำเนินชีวิตประจำวัน แต่มิใช่เป็นการกระทำในลักษณะเสร็จสิ้น ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องจนเป็นนิสัย เพราะจิตใจของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา เหนือกว่า กระแสสังคมที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

สุดท้ายนี้ ผู้เขียนได้จัดทำตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า คุณธรรม จริยธรรม และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกันในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทยไว้ท้ายบทความนี้อีกด้วย

**ตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทย**

	ความหมาย	ประเด็นเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และความเกี่ยวพันต่าง ๆ
<p>๑. คุณธรรม (Virtue)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - คุณงามความดีที่เป็นธรรมชาติ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม - สภาพคุณงามความดีทางความประพฤติและจิตใจ - ความดีที่เป็นธรรมชาติที่เกิดในจิตใจของคนที่เป็นคุณสมบัติอันดีงาม - สิ่งที่มีคุณค่า มีประโยชน์ เป็นความดีงาม เป็นมโนธรรม เป็นเครื่องประดับประดาใจให้เกลียดความชั่ว กลัวบาป ใฝ่ความดี เป็นเครื่องกระตุ้นผลักดันให้เกิดความรู้สึกผิดชอบ เกิดจิตสำนึกที่ดีมีความสงบเย็นภายใน เป็นสิ่งที่ต้องปลูกฝัง โดยเฉพาะเพื่อให้เกิดขึ้นและเหมาะสมกับความต้องการในสังคมไทย (อ้างถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี) 	<p>๑.๑ เป็นลักษณะความรู้สึกนึกคิดทางจิตใจ</p> <p>๑.๒ คุณธรรมเป็นมุมมองแง่หนึ่งของจริยธรรม ซึ่งคำนึงถึง สิ่งที่ถูกและผิด โดยมีหลักใหญ่ ๓ ประการ ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความรู้สึกผิดชอบชั่วดีในแต่ละบุคคล - ระเบียบจริยธรรมซึ่งเกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ท้องถิ่น ประวัติศาสตร์ทางสังคม และธรรมเนียมปฏิบัติ - สภาพคุณความดีหรือคุณลักษณะที่แสดงออกของความดีที่แสดงออกด้วยการปฏิบัติและเป็นที่ยอมรับแก่คนทั่วไป <p>๑.๓ จริยธรรมที่ฝึกฝนจนเป็นนิสัย</p>
<p>๒. จริยธรรม (Ethics)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ความประพฤติที่เป็นธรรมชาติ เกิดจากคุณธรรมในตัวเอง ซึ่งสรุปได้ว่า คือ ข้อควรประพฤติปฏิบัติ หรือกริยาที่ควรประพฤติที่สอดคล้องกับหลักธรรมชาติ หรือความถูกต้องดีงาม - การกระทำทั้งทางกาย, วาจา, ใจ อันเป็นพฤติกรรมที่คนดีควรกระทำอยู่เสมอ ๆ - สิ่งที่มีอยู่แล้วในตัวมนุษย์ โดยธรรมชาติ ซึ่งจะต้องพัฒนาขึ้นโดยอาศัยกฎเกณฑ์ความประพฤติที่มนุษย์ควรประพฤติที่ได้ 	<p>๒.๑ เป็นลักษณะการแสดงออกของร่างกาย ทางการประพฤติปฏิบัติ ซึ่งสะท้อนคุณธรรมภายในให้เห็นเป็นรูปธรรม</p> <p>๒.๒ จริยธรรมมาจากคุณธรรมในตัวเองของแต่ละบุคคล</p> <p>๒.๓ ผู้ที่มีจริยธรรม คือ ผู้ที่เลือกจะแสดงออกทางกายที่ถูกต้องและเหมาะสมกับแต่ละสถานการณ์</p> <p>๒.๔ องค์ประกอบของจริยธรรม ได้แก่ ความประพฤติ การสะท้อนความนึกคิดและจิตสำนึก การเกิดการกระทำที่ไม่มุ่งให้เกิดผลร้าย และการสร้างผลดีแก่ตนเองและผู้อื่น</p>

**ตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทย**

	ความหมาย	ประเด็นเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และความเกี่ยวพันต่าง ๆ
	<p>จากหลักการทางศีลธรรม หลักปรัชญา วัฒนธรรม กฎหมาย หรือจารีตประเพณี เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม</p> <p>นอกจากนี้ จริยธรรมยังใช้เป็นแนวทางประกอบการตัดสินใจเลือกความประพฤติ/การกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ด้วย ซึ่งเมื่อสังคมสลับซับซ้อนขึ้นมีการแบ่งหน้าที่กันออกเป็นหน้าที่ต่าง ๆ จึงมีข้อกำหนดที่เรียกว่า “จรรยาวิชาชีพ” (Codes of Conduct) ขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักปฏิบัติของคนในอาชีพนั้น ๆ</p> <p>- กรอบหรือแนวทางอันดีงามที่พึงปฏิบัติ ซึ่งกำหนดไว้สำหรับสังคม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยงดงาม ความสงบร่มเย็นเป็นสุข ความรักสามัคคี ความอบอุ่น มั่นคงและปลอดภัยในการดำรงชีวิต (อ้างถึงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี)</p>	<p>๒.๕ ความหมายของคำอื่นที่ใกล้เคียงเกี่ยวข้องด้วย คือ จริยศาสตร์, จริยศึกษา และศีลธรรม โดย“จริยศาสตร์” หมายถึง วิชาที่มีเนื้อหาเรื่องความประพฤติ หรือสิ่งที่ความประพฤติ จึงมีเนื้อหาที่พาดพิงเกี่ยวข้องกับจริยธรรมและศีลธรรมด้วย และจะเน้นที่อุดมคติ ส่วน“จริยศึกษา” หมายถึง การเล่าเรียนฝึกอบรมเรื่องความประพฤติ เพื่อประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในแนวทางของศีลธรรม และวัฒนธรรม ตลอดจนระเบียบกฎหมายของบ้านเมืองแห่งชุมชนและประเทศนั้น ๆ และจะเน้นที่การเล่าเรียน กระบวนการเรียนรู้และ “ศีลธรรม” หมายถึง กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ตลอดจนหลักปฏิบัติทางศาสนาที่บุคคลพึงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประกอบด้วยคุณธรรม ทั้งนี้ ความเป็นคนดีมีศีลธรรมก็เป็นอุดมการณ์ อุดมคติของชีวิต และเป็นสิ่งที่ทุกคนควรศึกษาเล่าเรียนให้เกิดผลแก่ชีวิตอย่างจริงจัง</p> <p>๒.๖ จริยธรรมจะมีความหมายกว้างกว่าศีลธรรม เพราะศีลธรรมเป็นหลักคำสอนทางศาสนาที่ว่าด้วยความประพฤติปฏิบัติชอบ แต่จริยธรรม หมายถึง หลักแห่งความประพฤติปฏิบัติชอบ อันวางรากฐานอยู่บนหลักคำสอนของศาสนา ปรัชญาและขนบธรรมเนียมประเพณี</p> <p>๒.๗ จริยธรรมมิใช่กฎหมาย ทั้งนี้ เพราะกฎหมายเป็นสิ่งบังคับให้คนทำตาม และมีบทลงโทษสำหรับผู้ฝ่าฝืน ดังนั้น สาเหตุที่คนเคารพเชื่อฟังกฎหมายเพราะกลัวถูกลงโทษ ในขณะที่จริยธรรมไม่มีบทลงโทษ ดังนั้นคนจึงมีจริยธรรมเพราะมีแรงจูงใจแต่อย่างไรก็ตาม กฎหมายก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับจริยธรรมในฐานะเป็นแรงหนุนจาก</p>

**ตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทย**

	ความหมาย	ประเด็นเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และความเกี่ยวพันต่าง ๆ
		ภายนอกเพื่อให้คนมีจริยธรรม
<p>๓. จรรยาบรรณ / จรรยาวิชาชีพ (Professional Ethics / Codes of Conduct)</p>	<p>- ประมวลกฎเกณฑ์ความประพฤติ/มารยาทที่ผู้ประกอบการอาชีพกำหนดขึ้น เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียง ฐานะของสมาชิก และประพฤติปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ อาจเขียนเป็นลายลักษณ์อักษรหรือไม่ก็ได้ ตลอดจนเป็นหลักความประพฤติที่เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพ เช่น จรรยาบรรณของแพทย์ ก็คือ ประมวลความประพฤติที่วงการแพทย์กำหนดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้เป็นแพทย์ยึดถือปฏิบัติ</p> <p>- จริยธรรมในทางวิชาชีพเป็นข้อประพฤติปฏิบัติสำหรับกลุ่มวิชาชีพ</p> <p>- จริยธรรมของกลุ่มชนผู้ร่วมอาชีพ ร่วมอุดมการณ์ เป็นหลักประพฤติ หลักจริยธรรม มารยาท ที่ทุกคนเชื่อว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ควรจะร่วมกันรักษาไว้ เพื่อดำรงเกียรติและศรัทธาจากประชาชน ละเมียดละไมกว่ากฎระเบียบ ลึกซึ้งกว่าวินัย สูงค่าเทียบเท่าอุดมการณ์</p> <p style="text-align: center;">สรุปได้ว่า จรรยาบรรณจึงเป็นหลักความประพฤติ เป็น</p>	<p>๓.๑ คุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในคณะ/กลุ่มวิชาชีพนั้น ๆ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของจรรยาบรรณ/จรรยาวิชาชีพ</p> <p>๓.๒ ผู้ที่มีจริยธรรม หรือผู้ที่มีความประพฤติ/มารยาทที่ถูกต้องดีงาม ก็คือ ผู้ที่มีจรรยาบรรณ/จรรยาวิชาชีพ</p> <p>๓.๓ จรรยาวิชาชีพใช้กับผู้ประกอบวิชาชีพ</p> <p>๓.๔ จรรยาวิชาชีพ มีจุดประสงค์เพื่อธำรงเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ประกอบวิชาชีพ และเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจในการประกอบวิชาชีพนั้น</p> <p>๓.๕ จรรยาวิชาชีพบังคับในระดับ “พึง” ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพจะต้องมีจิตสำนึกในความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพนั้น เป็นการบังคับทั้งทาง “จิตใจ” และ “การกระทำ”</p> <p>๓.๖ การพิจารณาวินิจฉัยว่าทำผิดหรือไม่ จรรยาวิชาชีพถือ “จิตสำนึก” เป็นหลัก</p> <p>๓.๗ ผู้กระทำผิดจรรยาบรรณ ย่อมรู้อยู่แก่ใจว่าได้กระทำผิดหรือไม่ จึงย่อมมีความละอายเมื่อคิดจะหลบเลี่ยง อีกทั้ง สังคมจะเป็นผู้ร่วมวินิจฉัยว่าทำผิดหรือไม่ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมไม่ต้องอาศัยพยานหลักฐานประกอบ</p>

**ตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทย**

	ความหมาย	ประเด็นเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และความเกี่ยวพันต่าง ๆ
	<p>เครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้มีคุณธรรมและจริยธรรมของบุคคลในแต่ละกลุ่มวิชาชีพซึ่งเรียกว่า จรรยาบรรณแห่งวิชาชีพ (Professional code of ethics) เมื่อประพฤติแล้วจะช่วยรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณ ชื่อเสียง ทั้งของวิชาชีพและฐานะของสมาชิก ทำให้ได้รับความเชื่อถือจากสังคม</p>	
<p>๔. ศีลธรรม (Moral)</p>	<p>กฎ ข้อบังคับ ระเบียบ ตลอดจนหลักปฏิบัติทางศาสนาที่บุคคลพึงปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ประกอบด้วยคุณธรรม หลักความประพฤติที่ดีที่ชอบสำหรับบุคคลพึงปฏิบัติ หรือธรรมในระดับศีล หรือกรอบปฏิบัติที่ดี เกี่ยวกับความรู้สึกรับผิดชอบ เกี่ยวกับจิตใจ</p>	<p>๔.๑ หลักปฏิบัติ/หลักความประพฤติที่ดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้มีจริยธรรม ๔.๒ คนที่มีศีลธรรม จะเห็นได้ชัดเจน คือ ความหมายในแง่ปฏิบัติ และผลของการปฏิบัติ</p>
<p>๕. มโนธรรม (Conscience)</p>	<p>ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ความรู้สึกว่าจะไรควรทำไม่ควรทำ นักจริยศาสตร์เชื่อว่ามนุษย์ทุกคนมีมโนธรรม เนื่องจากบางขณะเราจะเกิดความรู้สึกขัดแย้งในใจระหว่างความรู้สึกต้องการสิ่งหนึ่ง และรู้ว่าควรทำอีกสิ่งหนึ่ง เช่น ต้องการไปดูภาพยนตร์กับเพื่อน แต่ก็รู้ว่าควรอยู่เป็นเพื่อนคุณแม่ซึ่งไม่ค่อยสบาย</p>	<p>๕.๑ ความรู้สึกผิดชอบชั่วดี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้มีคุณธรรม</p>
<p>๖. มาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรม (Virtue)</p>	<p>- สิ่งที่ต้องถือเอาเป็นหลักเทียบทางสภาพคุณงามความดีทั้งที่อยู่ภายในจิตใจ และที่แสดงออกทางกิริยาที่ควรประพฤติ</p>	<p>- คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เป็นเรื่องเดียวกัน เพราะหมายถึง การนำจริยธรรมหรือความประพฤติที่เหมาะสมสำหรับบุคคลที่อยู่ในอาชีพใดอาชีพหนึ่ง/</p>

**ตารางเปรียบเทียบความหมายของคำว่า “คุณธรรม” และ “จริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง
ที่มีความหมายและลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ในประเด็นและนัยต่าง ๆ ในสังคมไทย**

	ความหมาย	ประเด็นเกี่ยวกับความเหมือน ความแตกต่าง และความเกี่ยวพันต่าง ๆ
and Ethical Standard)	ปฏิบัติที่คนในสังคม องค์กร หรือส่วนราชการได้ยอมรับนับถือกันมา หรือได้กำหนดร่วมกันขึ้นมาใหม่ และประพฤติกปฏิบัติร่วมกัน ยอมรับร่วมกันว่า ข้อประพฤติอะไรเป็นสิ่งดี, อะไรเป็นสิ่งชั่ว, อะไรถูกต้อง, อะไรผิด, อะไรควรทำ และอะไรไม่ควรทำ	หมู่/คณะ(องค์กร) มาประมวลเข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้บุคคลในกลุ่มอาชีพ/หมู่/คณะ (องค์กร) เดียวกันได้ปฏิบัติตาม เพื่อเป็นการสร้างพฤติกรรมที่พึงประสงค์สำหรับผู้ที่อยู่ในกลุ่มอาชีพ/หมู่/คณะ (องค์กร) นั้น ๆ - เป็นเรื่องเดียวกันกับจรรยาบรรณ
๗. ระเบียบวินัย (Discipline)	กฎข้อบังคับที่ทุกคนต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง	๗.๑ วินัยใช้กับผู้ทำงานทั่วไป ๗.๒ วินัยมีจุดประสงค์เพียงเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของงานที่ทำนั้น โดยไม่ได้มุ่งโดยตรงถึงการอ้างเกียรติและศักดิ์ศรีของผู้ทำงาน ๗.๓ วินัยบังคับในระดับ “ต้อง” ซึ่งเป็นการบังคับ “การกระทำ” ไม่ได้บังคับ “จิตใจ” ๗.๔ การพิจารณาวินิจฉัยว่าทำผิดหรือไม่ วินัยถือ “การกระทำ” เป็นหลัก ๗.๕ วินัยพิจารณาความผิดจากการกระทำ ซึ่งต้องอาศัยพยานหลักฐานประกอบ จึงอาจจะมีช่องโหว่ให้หลบเลี่ยงความผิดได้

หมายเหตุ : ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ ได้บัญญัติในมาตรา ๗๗ ว่า “รัฐต้องจัดให้มีแผนพัฒนาการเมืองจัดทำมาตรฐานทางคุณธรรม และจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และพนักงาน หรือลูกจ้างอื่นของรัฐ เพื่อป้องกันการทุจริตและประพฤติมิชอบและเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่” และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๗๙ ซึ่งบัญญัติว่า “มาตรฐานทางจริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภทให้เป็นไปตามประมวลจริยธรรมที่กำหนดขึ้น” จากบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่กำหนดขึ้นนี้ นับเป็นกลไกหนึ่งของการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ โดยการจัดวางระเบียบพฤติกรรมของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานขึ้นใหม่ ที่มีความเป็นรูปธรรมชัดเจนยิ่งขึ้น เพื่อเป็นกรอบแห่งความประพฤติปฏิบัติร่วมกัน

**คำศัพท์ภาษาอังกฤษและความหมายตามพจนานุกรม
ของคำว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง**

ลำดับ ที่	คำศัพท์	ความหมาย	คำที่มีความหมาย เหมือนกัน
๑	Honesty n.	ความซื่อสัตย์, ความสุจริต, ความจริงใจ	: <i>integrity, openness</i>
๒	Sincerity n.	ความใจจริง, ความจริงใจ, ความมีใจซื่อ, ความแท้จริง, ความไม่ปลอม, ความบริสุทธิ์, ความไม่มีสิ่งเจือปน.	: <i>honesty -A. hypocrisy</i>
๓	Integrity n.	การยึดถือหลักคุณธรรม, ความซื่อสัตย์, ความสมบูรณ์, ความมั่นคง, ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน	: <i>honesty, wholeness</i>
๔	Probity n.	ความซื่อสัตย์, ความซื่อตรง, ความตรงไปตรงมา	-
๕	Ethics n.	จริยศาสตร์, จริยธรรม, วิชาศีลธรรม, ธรรมะ	-
๖	Moral adj.	เกี่ยวกับศีลธรรม, เกี่ยวกับจรรยา, เกี่ยวกับความรู้สึกลึกซึ้ง, เกี่ยวกับจิตใจ, ขึ้นอยู่กับการสังเกต. n. หลักศีลธรรม, หลักธรรมจรรยา คำศัพท์ย่อย: morals n. หลักความประพฤติ	: <i>ethical</i>
	Morality n.	ศีลธรรม, จรรยา, ความซื่อสัตย์สุจริต, ความมีศีลธรรม, จรรยา, ความมีคุณธรรม, หลักศีลธรรม, หลักประพฤติปฏิบัติ	: <i>Virtue</i>
๗	Conscience n.	สติรู้ผิดรู้ชอบ, สติสัมปชัญญะ, หิริโอตตปปะ, ความกลัวบาป	-
๘	Virtue n.	คุณงามความดี, คุณความดี, ศีลธรรม, ความถูกต้อง, ความบริสุทธิ์, พรหมจรรย์, คุณสมบัติที่ดีหรือน่าสรรเสริญ	: <i>rectitude, merit, value</i>
๙	Rectitude n.	ความเที่ยงธรรม, ความถูกต้อง, ความยุติธรรม, ความมีศีลธรรม	-
๑๐	Correctitude n.	ความถูกต้อง, ความประพฤติที่เหมาะสม	: <i>correctness</i>
๑๑	Beneficence n.	การทำความดี, การกุศล, คุณความดี, การบริจาค, สิ่งของที่บริจาค, เงินบริจาค	: <i>virtue</i>
๑๒	Benevolence n.	ความเมตตา กรุณา, การกุศล, กุศลกรรม, ของบริจาค, เงินบริจาค	: <i>benevolence</i>
๑๓	Kindness n.	ความกรุณา, ความเมตตา, ความปรานี, ความเป็นมิตร, ความอ่อนโยน	: <i>benevolence</i>

**คำศัพท์ภาษาอังกฤษและความหมายตามพจนานุกรม
ของคำว่า “คุณธรรมและจริยธรรม” และคำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง**

๑๔	Discipline n.	วินัย,ระเบียบวินัย,การฝึกฝน,การลงโทษ,สาขาวิชา,ศิลปปฏิบัติ,วินัยทางศาสนา vt. ฝึกฝน, ทำให้มีวินัย, ลงโทษ, แก้ไข	<i>: order</i>
๑๕	Standard n., adj.	(เป็น)มาตรฐาน, เกณฑ์,กฎเกณฑ์, ข้อบังคับ,กรอบ, ข้อกำหนด, อัตราเปรียบเทียบ, สิ่งที่เป็นมาตรฐานเปรียบเทียบ,หน่วยเงินตรา,ธงราชการ,ธง,ชั้นปีโรงเรียน ประถมในอังกฤษ,สิ่งค้าจุนที่ติดตั้ง, เสไฟฟ้า, แทนตั้งเทียบ standards ศีลธรรมจรรยา	-
๑๖	Law n.	กฎหมาย,กฎ,กฎข้อบังคับ,คำสั่ง,วิชากฎหมาย,ความรู้ทางกฎหมาย,อาชีพกฎหมาย,หลักความประพฤติ,กฎทางคณิตศาสตร์ vi., vt. ดำเนินคดี, ฟ้องร้อง	-
๑๗	Code n.	ประมวลกฎหมาย,หลักเกณฑ์,รหัส,เครื่องหมาย. vt. ถอดรหัส,จัดเป็นรหัส	<i>: rules</i>
๑๘	Conducts n.	ความประพฤติ, การปฏิบัติ, การชักนำ. vt. นำไปซึ่ง, ชักนำ. vi. นำ, ชักนำ, เป็นคนนำ	<i>: deportment</i>
๑๙	Deportment n.	พฤติกรรม,การวางตัว	<i>: demeanour</i>
๒๐	Demeanour n.	ความประพฤติ,ท่าทาง,การวางตัว,สีหน้า,หน้าตา	-

เอกสารอ้างอิง

หนังสือทั่วไป

ศาสตราจารย์ธานีรินทร์ กรีชัยเชียร. ๒๕๕๑. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง จริยธรรมของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ. กรุงเทพฯ: บริษัท อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน)

ศาสตราจารย์ ดร.ปรีดี เกษมทรัพย์. ๒๕๕๒. นิติปรัชญา. กรุงเทพฯ: โครงการตำราและเอกสารประกอบคำสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

แพรภัทร ยอดแก้ว. งานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมทางจริยธรรมกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของนักศึกษามหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสยาม, ๒๕๕๑.

ประวีณ ฦ นคร. คำอธิบายรายมาตราพระราชบัญญัติข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๕๑ กรุงเทพมหานคร , สวัสดิการสำนักงาน ก.พ., ๒๕๕๑

ไสว มาลาทอง. ๒๕๕๒. คู่มือการศึกษาจริยธรรม: กรมการศาสนา

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๐ ประกาศเมื่อวันที่ ๑๓ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๐)

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

นวัตกรอรรณวิท. คุณธรรมและจริยธรรมในระบอบประชาธิปไตย. <http://learners.in.th/blog/edu3204math2009/314058>

จรวัยพร ธรณินทร์. ความหมายและหลักการของคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ และธรรมาภิบาล. <http://www.charuaypontorranin.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=5375831&Ntype=6>

ชนิภูฐา กาญจนรังษิณนท์. คุณธรรมจริยธรรม. <http://www.dmsc.moph.go.th/cleangov/knowledge/Ethics.stm>

คุณธรรมและจริยธรรมระดับบุคคลในสังคมประชาธิปไตย. <http://phatrsamon.spaces.live.com/blog/cns!2F0115457EAA49BC!959.entry>

ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร. ประมวลจริยธรรมในการทำงานยุคโพสต์โมเดิร์น. <http://www.oknation.net/blog/pisak/2009/09/25/entry-7>

ความหมายของคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาวิชาชีพ. www.thaigoodview.com/, www.charuaypontorranin.com, และ <http://sw06840.blogspot.com/2009/>

ความหมายของจริยธรรม. <http://number1.igetweb.com/>

จริยธรรมและคุณธรรมในการใช้คอมพิวเตอร์. <http://sw06971.blogspot.com/2009/02/blog-post.html>

จริยธรรม และคุณธรรม. http://www.ped.si.mahidol.ac.th/site_data/mymaindata_pedsi/999999/file/Concentration/virtue.pdf

ethics. http://www.scribblers-ink.com/professional_ethics.html

พจนานุกรม Longdo. <http://dict.longdo.com/>